

Udviklings- og plejeplan for Nyborg Voldanlæg - 2023

Endelig vedtaget af Byrådet den 28. februar 2023

Nyborg
KOMMUNE

Indeholdsfortegnelse

Indledning

Prioriteringer af kulturarven

Fredninger og anden planlægning

Målsætninger for bevaring og benyttelse
- De kulturhistoriske forhold
- De naturmæssige forhold
- De rekreative forhold

Delområder
- Ladegårds å, sø og skov
- Hovedfæstningen 1660erne
- Chr. 3.s fæstning 1540
- Forværker samt åben landområder

Indledning

Udviklingsplanen for Nyborg vold- og fæstningsanlæg er tænkt som et supplement til Kulturarvsmasterplanen for Nyborg og Kongernes Østfyn. Den skal være med til at sikre, at udviklingen af fæstningsanlægget, der omkranser Nyborgs historiske bymidte og strækker sig ud i landskabet omkring byen. Det ønskes fremadrettet ikke bare at tydeliggøre og fremhæve de bevaringsmæssige aspekter af hele anlægget, men også at underbygge verdensarvssatsningen. Det ønskes tillige at udnytte det enorme potentiale som rekreativt område for byens borgere som Nyborg Vold rummer.

Fæstningsanlægget rummer en fantastisk historie, som Nyborg i de kommende år arbejder med at udvikle som ressource med udgangspunkt i byens unikke kulturarv. Den nyeste viden har understreget, at fæstningens historie går helt tilbage til grundlæggelsen af Nyborg Slot i begyndelsen af 1200-tallet. Fæstningsanlægget er siden blevet udvidet i flere omgange gennem middelalderen og renæssancen og har dannet rammen om centrale og vigtige kapitler af ikke bare byens historie, men af national og international betydning.

Først som mødested for det danske parlament og siden for dannelsen af det geografisk største rige i Europa – Kalmarunionen. I 1500-tallet udvidedes både slottet og fæstningen som et fyrstespejl for kongemagten og som landets første egentlige hovedstad.

Fæstningen udgjorde sammen med Fredericia og København rygraden i forsvaret af Danmark, der bevogtede ikke bare gennemsejlingsfarvandene i det danske rige, men også hovedtrafikåren mellem øst og vest i Danmark.

Endeligt symboliserer befæstningen af dette strategisk vigtige rige historien om Nyborg som infrastrukturelt knudepunkt, der har bundet Danmark sammen de sidste 800 år og som alt andet lige har defineret byens historie fra grundlæggelsen helt frem til den moderne færgeoverfart og senest Storebæltsforbindelsen.

Alle disse kapitler er centrale elementer i kulturarvsfortællingen om Nyborg samlet under overskriften Danmarks Riges Hjerte. I nyere tid rummer fæstningsanlægget andre vigtige kapitler af byens og landets historie. Ved fæstningens nedlæggelse i 1860'erne blev dele af fæstningen fjernet for at give plads til en moderne industrihavn og færgelejer som et led i fortællingen om industrialiseringen af Danmark. Andre steder blev fæstningen bebygget og store institutions- og foreningsbyggerier dukkede op på eller lige uden for det gamle fæstningsanlæg.

Udviklingsplanen har til formål at tydeliggøre disse dele af byens historie og udstikke de overordnede retningslinjer for hele anlæggets samlede udtryk.

Prioriteringer af kulturarven

Den historiske bymidte har sin nuværende form fra de fæstningsbyggerier, der blev iværksat under Christian 3.

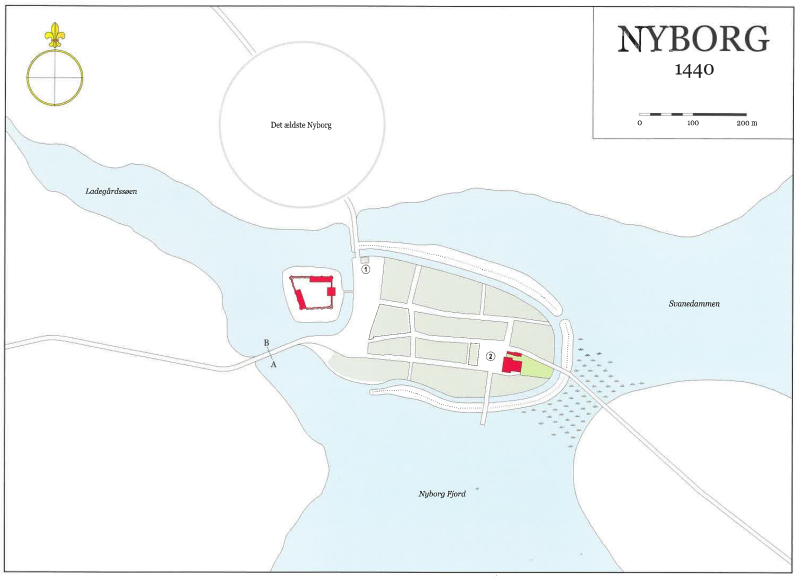
Fra 1525 blev Nyborg officielt udpeget som landets første egentlige hovedstad, og transformationen af Nyborg til fyrstespejl og moderne residensby for kongemagten er det centrale udgangspunkt for at fortælle fæstningsanlæggets historie.

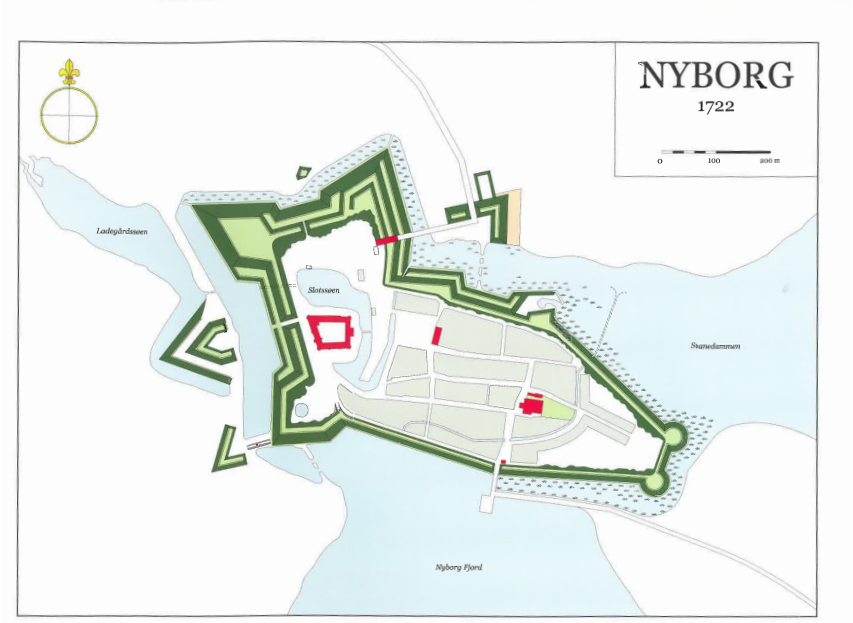
Herfra rækker fortællingen bagud til byens og slottets grundlæggelse som middelalderligt Christiansborg og mødested for det danske parlament. Den historiske bymidte har formentligt altid ligget der, hvor den ligger nu, og vi ved nu, at de første fæstningsværker og voldgrave er opstået i forbindelse med anlæggelsen af borgen i hvert fald helt tilbage i 1200-tallet. Det var de grundlæggende kanal-, dige- og slusearbejder i den forbindelse, der fortsat gør, at der er vand i voldgravene omkring Nyborg. På Margrete 1.s tid blev slottet og Nyborg Vor Frue Kirke udvidet. Den historiske bymidte med slot og kirke i hver sin ende er stadig tydeligt markeret i byplanen. Anlæggelsen af Christian 3.s befæstede residensstad afløste denne fase.

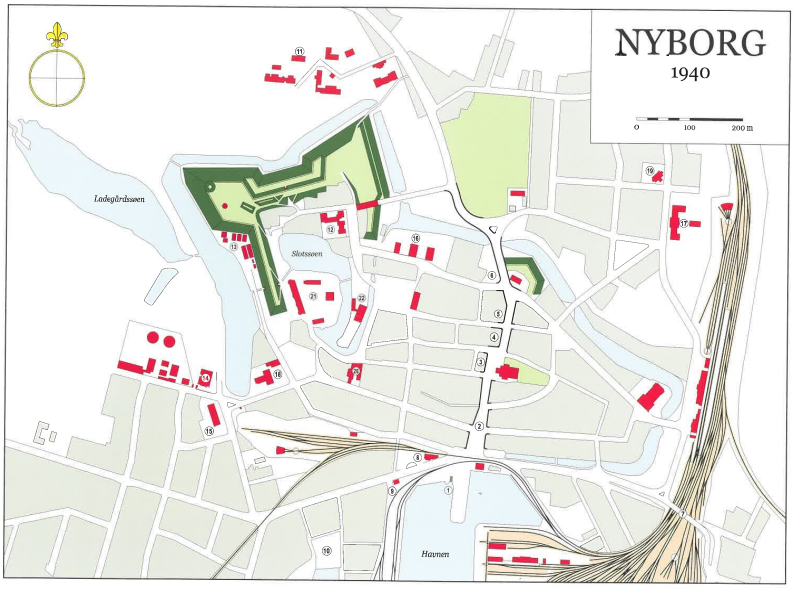
Fra residensbyen peger fortællingen fremad mod historien om Nyborg som fæstningsby med færdiggørelsen og anlæggelsen af de store bastioner og voldanlæg, der fortsat definerer den historiske bymidtes udstrækning. Dertil kommer de senere fortællinger om fæstningens nedlæggelse og fra begyndelsen af 1900-tallet: fredningen og bevarelsen af anlægget som ramme om Nyborg som færgeby og trafikalt knudepunkt.

Udviklingsplanen tager udgangspunkt i denne kronologiske prioritering af anlæggets historie med udgangspunkt i Christian 3´s planlagte residensby, fyrstepejlet for den nye protestantiske kongemagt med blik bagud til Danehoftiden og fremad til fæstningsbyen.

Det følgende vil udpege områder, hvor den bevarede fæstning og dens elementer kan fremhæves, fortællingen kan tydeliggøres samtidig med, at rekreative formål og naturen med fordel kan understøttes som supplement til kulturarvsmasterplanen og fremme af kulturarven i Nyborg.

Udvikling af nyborg by og vold.

Fredning og anden planlægning

Fredninger

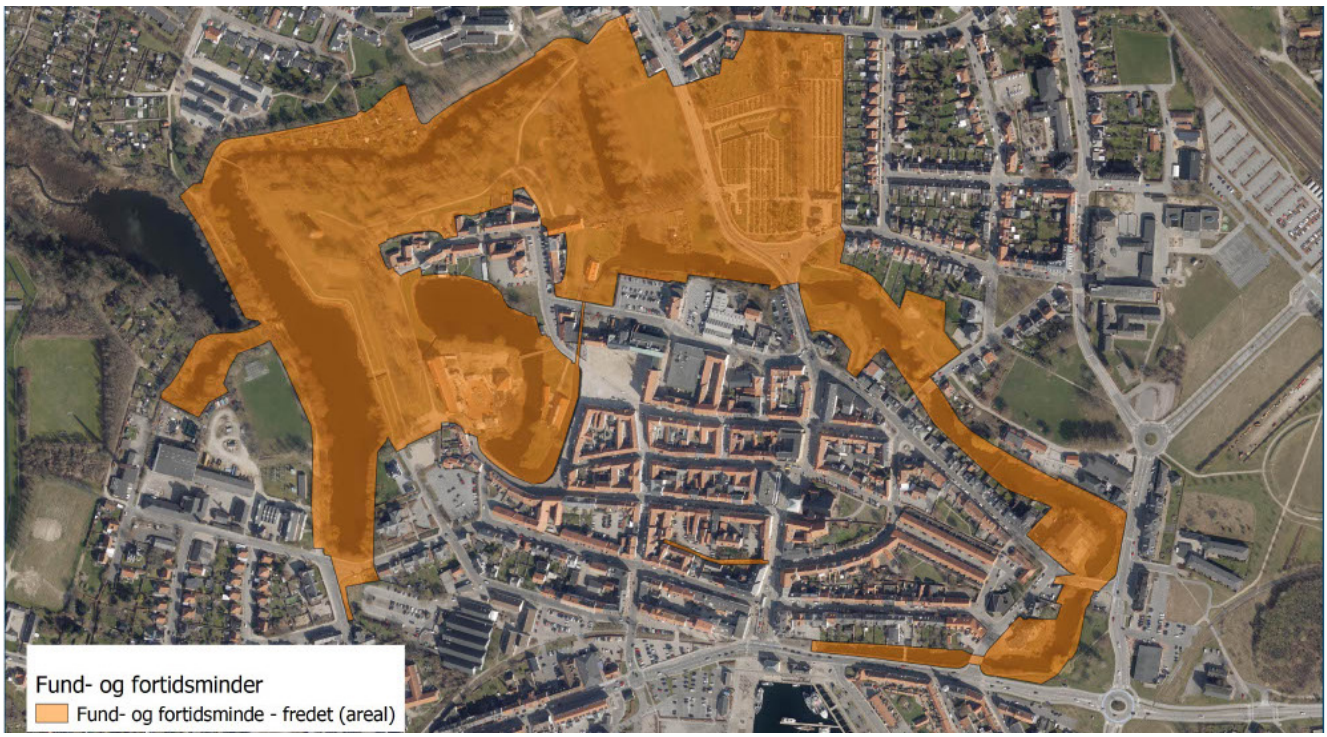
Nyborg bybefæstning, fredningsnr. 3718:35
Den lovmæssige beskyttelse af bybefæstningen trådte i kraft 9. juli 1918, da fredningen efter bygningsfredningsloven blev tinglyst. Voldanlægget var blevet overdraget til Nationalmuseet i 1916, mens selve slottet har været ejet af staten siden 1849, i dag ved Slots- og Kulturstyrelsen.

I denne periode ønskede man at bevare nogle af de store voldanlæg, som udgik af deres oprindelige funktion, og som kom under pres ved byernes vokseværk. Et af midlerne til bevaring var bygningsfredningsloven, som trådte i kraft 12. marts 1918.

Først den 1. juli 1937 blev fortidsminderne omfattet af en automatisk beskyttelse med vedtagelsen af naturfredningslovens kapitel om fortidsminder. De umiddelbart synlige fortidsminder – bl.a. ". .. voldsteder o.lign. gamle befæstningsanlæg…" – blev dermed beskyttede. Fredningen af statsejede fortidsminder – især i skovene – blev dengang ikke tinglyst, fordi ejerskabet i sig selv skønnedes at være tilstrækkelig beskyttelse.

Med vedtagelsen af fortidsmindefredningen i 1937 blev bygningsfredningens bestemmelser erstattet af fortidsmindefredningens bestemmelser, og derfor er der i dag dobbeltfredninger på anlæg som fx Kronborg, Sønderborg Slot, Koldinghus, Korsør Fæstning og altså Nyborgs bybefæstning. Af Slots- og Kulturstyrelsens arkiv fremgår, at Nyborg bybefæstning har været administreret som fredet fortidsminde længe før tinglysningen i 1986.

Tinglysningen den 1. september 1986 af fredningen af Nyborg bybefæstning var en del af eftertidens opfølgning, hvor også tilstedeværelsen af de offentligt ejede fortidsminder blev - og stadig bliver - tinglyst i forbindelse med en nøjere fredningsregistrering med henblik på mere tydelig angivelse af fredningernes afgrænsning og omfang. Tinglysningen i 1986 var således ikke en ændring af fortidsmindets status, men blot en tydeliggørelse af frednin-

gen og en information i tilfælde af ejerskifte af dele af anlægget.

Lovgivning

Nyborg bybefæstning og den middelalderlige bymur er fortidsminder omfattet af museumslovens kap. 8a og af naturbeskyttelseslovens § 18 om beskyttelseslinjer. Fortidsmindernes afgrænsning og dertil knyttede 100 m beskyttelseslinjer fremgår af databasen Fund & Fortidsminder.

Myndighedsforhold

Slots- og Kulturstyrelsen er myndighed i forhold til museumslovens kap. 8a. Voldterrænet er af historiske grunde samtidigt omfattet af bygningsfredningsloven, og styrelsen koordinerer i sin administration derfor dette forhold. Slots- og Kulturstyrelsen er desuden klageberettiget i forhold til Nyborg Kommunes afgørelser efter naturbeskyttelseslovens § 18. Dertil kommer styrelsens rolle som myndighed i forhold til museumslovens kap. 8, §§ 25-27 vedr. arkæologiske undersøgelser.

Bevaring og benyttelse

Det er Slots og Kulturstyrelsens lovpligtige opgave at tage stilling til ønsker om ændringer af fredede fortidsminders tilstand men også at påse, at museumslovens bestemmelser overholdes og at foranledige lovliggørelse af eventuelt ulovlige forhold. Konkret betyder det, at Slots- og Kulturstyrelsen afgør om ansøgte ændringer kan gennemføres og i så fald på hvilke vilkår. ”Ændringer” skal forstås bogstaveligt; de kan være fx. gravearbejder, restaureringer samt både midlertidige og permanente opstillinger af fx. kanoner, informationsskilte og telte.

Tilsynsopgaven med fredede fortidsminder i hele landet overgik i 2008 til Slots- og Kulturstyrelsen. Indtil da havde den gennem årene været varetaget i forskelligt regi med forskellig praksis og intensitet. Det betyder, at der på Nyborg bybefæstning nu er en række forhold, som skal lovliggøres - enten ved retablering til tidligere tilstand eller ved accept af og tilladelse til nuværende forhold. Styrelsen anerkender i sin administrationspraksis, at Nyborg voldterræn også er en park for byens indbyggere, og ser dette som en mulighed for at formidle fæstningsværkets historie både lokalt og for turister. Områdets udtryk som park skal derfor underordnes udtrykket som fæstningsværk og fortidsminde.

Nogle dele af det oprindelige voldterræn fremstår mere intakte end andre. Det gælder fx. glaciset på østsiden, eksercerpladsen, som er det sted, der bedst anskueliggør, hvordan fæstningsværkets umiddelbare omgivelser fremstod i en periode. Eksercerpladsen er den mest intakte del af glaciset, og pladsen støder ovenikøbet op til den oprindelige adgangsvej til slottet og kan således bidrage til at illustrere Landportens funktion som hovedindgang. Derfor har styrelsen gennem årene modsat sig mere permanente installationer på dette sted, og vil fortsat administrere herefter.

Det kan i dag være vanskeligt at forstå, at den del af voldgraven, der forløber langs Lille Svanedam, Enghavevej og Havnegade også er en del af fæstningsbyen og ikke blot en å. Slots- og Kulturstyrelsen vil i sin administration af museumsloven være indstillet på, at dette voldgravsforløb på sigt tydeliggøres som en del af voldanlægget. Et af midlerne er en opstramning og harmonisering af voldgravskanterne på hele anlægget – både ved vegetationspleje og ensartet brinksikring.

De kulturhistoriske forhold

Som sæde for den danske kongemagt og lovfæstet mødested for Danehoffet, det middelalderlige danske parlament, og på baggrund af en central og strategisk beliggenhed/infrastrukturelt knudepunkt, indtager Nyborg en vigtig plads i Danmarkshistorien. Som naturlig konsekvens heraf udviklede Nyborg sig også til et militærstrategisk knudepunkt, der gennem en godt 700 år lang periode var at regne blandt rigets vigtigste fæstninger/befæstede anlæg.

Der er tale om en århundreder lang fæstningshistorie, der i hovedtræk stadig kan ses og opleves på stedet i dag. Nyborg Slot er således at regne som Danmarks bedst bevarede middelalderlige kongeborg, hvortil Nyborgs middelalderlige bykerne stadig står omkranset af mægtige bastioner, rondeller, jordvolde og vandfyldte grave.

Den 1. april 1869 blev Nyborg Fæstning nedlagt. To år efter i 1871, og efter lange forhandlinger, købte Nyborg by arealerne for 25.000 rigsdaler, hvorefter man begyndte at nedbryde fæstningen og fjerne voldene. Arbejdet stod på til 1899, hvor protester fra byens borgere endelig betød, at nedbrydningen stoppede.

Fra 1872-78 fjernede man Nørrevold fra Stendamsgade til Prins Carls Bastion og hele Sønder- og Østervold med Kongens Bastion, Strandbastionen og Prins Frederiks Bastion blev fjernet. Samtidig forsvandt alle forværker og det meste af Rosenbækken, den middelalderlige voldgrav, blev fyldt op. De massive jordmasser blev bl.a. brugt til at fylde Kamhullet op mod syd og Stadsgraven foran de sløjfede voldafsnit. Herefter fulgte en pause på ni år, inden man igen tog fat på nedrivningen af Nyborg Fæstning. I perioden 1887-1899 sløjfede man således den sydlige del af kurtinen mellem Kongens og Dronningens Bastioner

og resterne af Nørrevold, minus Prins Carls Bastion.

Særligt vandsystemet omkring slot og by er værd at bemærke. Systemet blev aldrig fuldstændig sløjfet, da det stadig var nødvendigt at lede vandet fra Ladegårdsåen rundt omkring byen og videre ud i fjorden. Ud fra et nutidigt perspektiv er det interessant, at de store vandarbejder/grave, der stammer fra henholdsvis starten af 1200-tallet, midten af 1500-tallet og midten af 1600-tallet stadig i mange henseender fungerer i dag. Flere steder bliver vandstanden således stadig reguleret som for 500 år siden. Samtidig ses tydeligt, at de steder, som tidligere fungerede som aftager af overskudsvand fra gravene, stadig kan stå fulde af vand og danne et større sumpet område N/Ø for byen. De vandfyldte grave fremstår således som en stærk formidlende markør i landskabet, der i den grad markerer, at man nu kører ind i fæstningsbyen Nyborg.

Mod nordvest ses stadig Dronningens og Kronprinsens Bastioner med tilhørende kurtiner. Området er i dag udlagt som rekreativt, grønt natur- og kulturområde omkransende Nyborg Slot. Her må særligt bemærkes den bevarede Landport, hvis ældste dele går tilbage til Christian 3.s fæstning. Man fornemmer her, hvordan man i Christian 3.s tid trådte inden for voldene ind i et ingenmandsland, hvor det første der mødte en var det prægtige kongeslot, der spejlede sig i den smukke renæssancesø.

Længere mod øst ses Prins Carls Bastion, hvis ældste dele går tilbage til Christian 4.s tid, og følger man gravene og Nørrevoldgade rundt, kommer man til bydelen Nyenstad, hvor den nordlige bastion og sydlige runddel, hvis ældste dele stammer fra Christian 3.s tid, stadig ses i landskabet. Voldgravssystemet smyger sig herefter syd for byen, indtil man når Kongens Skibsbro og adgang til havneområdet.

Færdes man i byens gader, fornemmer man, at det stramme gadenet stadig fremstår, som da Christian 3. omdannede middelalderbyen til sin residensstad. Hvor end man befandt sig, skulle man let kunne færdes mellem voldene, og hvis nødvendigt hurtigt flytte materiel og mandskab fra sted til sted.

At færdes i Nyborg – Danmarks Riges Hjerte - er således en kulturhistorisk rejse gennem 800 år. Det er historien om en kongeby, en fæstningsby og et infrastrukturelt knudepunkt.

Målsætninger for voldanlæggets kulturhistorie

- Der ønskes moderne tidssvarende og opdateret formidling (nyeste viden). Dette kunne være ny skilteformidling samt mulige markeringer af nu forsvundne/ændrede anlæg. Dertil tænkes visualiseringer af anlægget, eksempelvis animerede, der på stedet kan tilgås med telefoner, tablets m.m.

- Det ønskes, at hovedindsigtpunkterne ind til fæstningen står skarpt i landskabet, således der på ingen måde hersker tvivl om anlæggets befæstninsmæssige oprindelse og mægtighed

- Det ønskes at skrænterne står skarpt, herunder at væltede træer fjernes

De naturmæssige forhold

Dette afsnit beskriver de naturforhold, der aktuelt knytter sig til voldanlægget. Da der kun eksisterer relativt få data om naturforholdene på Nyborg Voldanlæg, blev der gennemført feltundersøgelser i området i juli og august måned 2017. Feltundersøgelserne har omfattet floraundersøgelser, registreringer af flagermus samt registrering af nordisk fugleedderkop og diverse insekter.

Der vil til sidst i afsnittet blive formuleret overordnede målsætninger for naturen knyttet til voldanlægget. Konkrete tiltag til målopfyldelse vil blive beskrevet under de enkelte delområder.

Formålet med at indhente ny viden om de naturmæssige forhold på voldanlægget er, at opstille overordnede mål for de naturinteresser der knytter sig til voldanlægget. Målene skal udmøntes i plejetiltag, der skal fastholde og styrke forholdene for områdets flora og fauna under hensyntagen til de kulturhistoriske og rekreative interesser.

Feltarbejdets undersøgelsesområder har i det store hele fulgt nedenstående opdeling af voldanlægget i delområder. Vandområderne har ikke indgået i undersøgelserne. Resultatet af feltundersøgelserne er beskrevet i detaljer under de enkelte delområder. Feltundersøgelserne viste følgende resultater fordelt på en række overordnede temaer:

Fig. 1 th. I den vildtvoksende del af delområde 16a findes flere veterantræer, der får lov at henfalde til stor gavn for naturen, f.eks. isfugl, der er observeret ad flere omgange i området i forbindelse med feltundersøgelserne.

Fig. 2. th. Lysåben sydvendt skråning mellem Dronningens og Kongens Bastion hvor der er potentiale for en højere biodiversitet ved den rette pleje.

Fig. 3 th. Forekomst af kulturreliktplanter, her opiumvalmue.

Fig. 4 th. Frøstande af skov-hullæbe ses på lokalitet ved sygehusgraven.

Vildtvoksende arealer

På Nyborg Voldanlæg findes flere mindre arealer, hvor vegetationen har fået lov til at vokse frit i mange år. Disse arealer har udviklet sig til vildtvoksende krat og oftest også med større træer som overstandere. Artsammensætningen er typisk hjemmehørende buske og træer som ask, rødel, hvidtjørn og skovelm med indslag af brombær og skovranke.

Lysåbne skråninger

En stor del af Nyborg Voldanlæg består af mere eller mindre lysåbne skråninger med sluttet græs- og urtevegetation. Store dele bærer præg af skygge og tidligere tiders dominans af snebær, mens enkelte skråninger fremstår med en artssammensætning, der minder mere om et naturligt overdrev med en forholdsvis god artspulje, selvom vegetationen er domineret af draphavre.

Levende fortidsminder

Levende fortidsminder i form af kulturreliktplanter ses overalt på Nyborg Voldanlæg og vidner om områdets lange kulturhistorie. Der er tale om planter, som i tidligere tider har været dyrket og brugt til f.eks. madlavning, medicin eller håndværk. Det er eksempelvis læge-kulsukker, mørk kongelys, hundepersille og opiumvalmue. Kulturreliktplanterne står i dag spredt ud i området og indgår som en naturlig del af vegetationen.

Fredede planter

På skrænten nord for sygehusgraven, hvor der for nylig er ryddet for snebær, forekommer flere individer af den fredet orkidé skov-hullæbe. Skov-hullæbe er en af de mest almindelige orkidéer i Danmark, og ses især i tilknytning til skovområder.

Invasive arter

På Nyborg Voldanlæg findes flere forekomster af invasive arter. Særligt er der enkelte større forekomster af japansk pileurt og snebær. De enkelte arter gennemgås herunder.

• Snebær

Arten har tidligere været vidt udbredt på skråningerne på Nyborg Voldanlæg, men er efter en større bekæmpelsesindsats reduceret markant. Der forekommer dog stadig enkelte større bestande. På arealer, hvor snebær er blevet bekæmpet, ses der spredt genvækst, men dette vurderes ikke at udgøre en trussel, så længe der holdes øje med udviklingen og udføres supplerende slåning på steder med genvækst.

• Japan pileurt

Der er observeret japan pileurt flere steder på Nyborg Voldanlæg. Det vurderes, at særligt en af forekomsterne er i fare for at kunne sprede sig yderligere. Japan pileurt er en genstridig invasiv art, der kræver meget høj grad af intensiv og konsekvent bekæmpelse over flere år.

• Kæmpe-bjørneklo

Der er observeret en enkelt forekomst af kæmpebjørneklo , hvor den stod med moden frøstand. Nyborg Kommune har en indsatsplan for bekæmpelse af Kæmpe-bjørneklo, hvor der er en systematisk og konsekvent indsats.

• Canadisk/sildig gyldenris

Der er kun registreret to forekomster af canadisk og sildig gyldenris. Begge bestande er meget små eller bestående af enkeltindivider og er ikke i spredning på nuværende tidspunkt. Disse to arter er nært beslægtede og behandles over en kam.

Flagermus

Der er ved natlige lytninger registreret i alt otte forskellige arter af flagermus på og omkring Nyborg Voldanlæg. Området havde generelt meget stor aktivitet, og der er tale om både stor fouragerings-aktivitet ude over voldgravene, men i høj grad også komplicerede sociale kald fra flere forskellige arter rundt i området. Der er samlet set tale om en usædvanlig høj flagermusaktivitet.

Sydflagermus, brunflagermus og dværgflagermus er registreret hyppigt på stort set alle lyttebokse, og er således de almindelige i undersøgelsesområdet. Herudover er der registreringer af vandflagermus, troldflagermus, langøret flagermus og skimmelflagermus på især boks 1 og 2 ved voldgravssøerne. Særligt langøret flagermus regnes for en stationær art, som ofte holder til indenfor et lille område. Dermed må det formodes, at der er ynglekolonier for bl.a. langøret flagermus på voldanlægget. De komplicerede sociale kald registreret på lytteboksene kan være svære at bestemme til art, men de giver en kraftig indikation af, at der er flere flagermuskolonier meget tæt på.

Dette passer også med, at området generelt huser rigtig mange potentielle yngle- og rastesteder for flagermus i form af mange gamle bygninger og mange gamle asketræer med hulheder langs voldgraven. Der bør derfor udvises stor forsigtighed, hvis man vil enten ændrer på bygninger eller fælde store træer i området. Før sådanne tiltage iværksættes, bør det undersøges, om de pågældende steder fungerer som yngle- eller rastested for flagermus, og der bør tages hensyn til at lade gamle træer stå, hvor evt. topkapning er en løsning for at imødekomme risikotræer.

Figur. nedenfor. Gammelt asketræ på Prins Carls bastion, hvor en afknækket gren har skabt en hulhed, som er velegnet som yngle- eller rastested for flagermus.

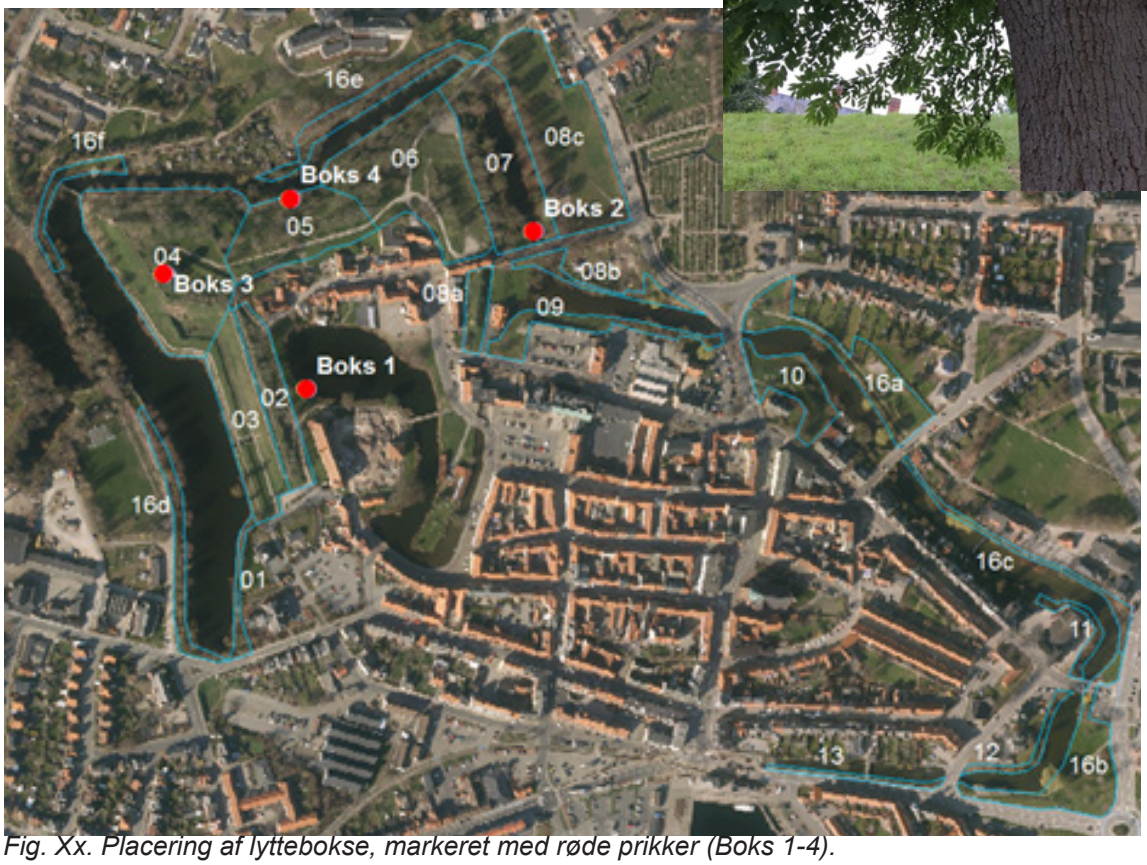

Fig. Xx. Placering af lyttebokse, markeret med røde prikker (Boks 1-4).

Fugleedderkop og insekter

Ved kortlægningen af nordisk fugleedderkop og diverse insekter omkring voldanlægget blev der dels fundet nordisk fugleedderkop på lokaliteter, hvor arten tidligere er registreret, men også på helt nye lokaliteter.

Nordisk fugleedderkop er fundet på Dronningens Bastion samt på skråningen mellem Dronningens og Kongens Bastion.

Udover nordisk fugleedderkop observeredes der enkelte bemærkelsesværdige insektarter, såsom blå oliebille, smalbuk, krogtæge og hedestikmyre. Der er i alt registreret 89 arter af insekter og spindlere på voldarealet.

I 2019 indgik nyborg kommune i samarbejde med Danmarks naturfredningsforening, og Slots- og kulturstyrelsen et projekt om, at skabe bedre levesteder for sommerfugle på Volden. Projektet er et forsøgsprojekt der løber over en 5 årig periode.

Ænder

Det kan være hyggeligt at fodre ænder, men andefodring har nogle uheldige konsekvenser.

Fodring påvirker økosystemet i søerne, da brød indeholder næringsstoffer. Både uspist brød og andeafføring tilfører flere næringsstoffer, som får alger i vandet til at vokse, og gør vandet grønt, lugtende og uklart. Når vandet er uklart, kommer der ikke sollys ned til undervandsplanterne. Det er undervandsplanterne, der blandt andet er med til at lave ilt og sørge for ly til smådyr. Når der ikke kommer sollys ned til planterne opstår der bunddød.

Nyborg Kommune opfordrer derfor i stedet til at nyde synet af ænderne, som finder deres egen mad i naturen.

Målsætninger for voldanlæggets natur

På baggrund af den gennemførte registrering af den flora og fauna, der knytter sig til de tørre dele af voldanlægget vurderes det samlet, at der ikke er modsætninger mellem den kulturhistoriske målsætning om, at voldanlægget skal fremstå tydeligt og naturmålsætningen om, at den natur, der knytter sig til voldanlægget, skal bevares og styrkes på en måde, så biodiversiteten samlet set øges.

På de nedlagte dele af voldanlægget er den overordnet målsætning at fastholde og styrke den grønne struktur, der omkranser den ældste del af Nyborg By. Strukturen skal samtidig medvirke til at styrke oplevelsen af den tidligere beliggenhed af voldanlægget.

De overordnede målsætninger for naturen på voldanlægget kan opfyldes på følgende måder på hhv. bevarede og nedlagte dele af voldanlægget:

De bevarede dele af voldanlægget

- Forøget biodiversitet på de lysåbne skråninger gennem opsamling af afslået materiale
- Bevarelse af gamle træer af hensyn til at sikre yngle- og rastepladser for flagermus
- Bevarelse af områder med vild natur
- Bekæmpelse af invasive arter
- Søge reduktioner i næringsstofbelastningen af søerne, fra landbrug og overløb fra spildevand for at sikre bedre vandløbskvalitet

De nedlagte dele af voldanlægget

- Via pleje af eksisterende anlæg m.v. skal der skabes større sammenhæng til den kulturhistoriske oplevelse af afgrænsningen af fæstningsbyen

De rekreative forhold

Voldanlægget skal som sagt først og fremmest understøtte fortællingen om Nyborg Slot og Nyborg som fæstningsby. Den rekreative anvendelse for størstedelen af området går godt hånd i hånd med voldanlæggets kulturhistoriske og naturmæssige funktion og fortælling.

Afsnittet her beskriver voldanlæggets rekreative funktion og muligheder i forhold til, om den besøgende er en af de lokale borgere eller er en turist på gennemrejse. De lokale borgere er både kendetegnet ved, ligesom turisten, at aflægge relativt kortvarige besøg på voldanlægget, men også ved, at de gennem tiden bl.a. har anlagt kolonihaver på voldanlægget. Desuden beskriver afsnittet de overordnede rekreative målsætninger, der kan knyttes til voldanlægget. Konkrete tiltag til målopfyldelse vil blive beskrevet under de enkelte delområder.

Målgrupper

Målgrupperne er som nævnt overordnet set de lokale borgere og de turister, som aflægger byen og slottet et besøg.

- Turisten:

Turister, der besøger slottet, forventes også at aflægge et besøg på fæstningsanlægget. De er derimod ikke bekendt med fortællingen om byen, slottet og befæstningen og her vejer formidlingen derfor tungt i deres samlede turistmæssige oplevelse af Nyborg by, slot og voldanlæg. Turistens anvendelse af voldanlægget, ligesom det er for de lokale borgere, betinges af, at området er tilgængeligt, men at de bliver guidet rundt i anlægget på en logisk og oplevelsesrig måde. Det er også for turisten vigtigt, at området indbyder til ophold.

- Lokale borgere:

For de lokale borgere fungerer de eksisterende dele af voldanlægget i dag, som et vigtigt bynært rekreativt område, men også på de dele af det nedlagte voldanlæg, hvor der er anlagt mindre parker og stier er væsentlige rekreative elementer.

Formidlingen af fortællingen om voldanlægget vejer for denne del af de besøgende ikke så tungt, da de jo i vidt omfang er bekendt med den.

Voldanlægget anvendes af de lokale til flere formål, f.eks. til en gå- eller løbetur, kortvarige ophold, deltagelse i forskellige arrangementer, undervisning, fiskeri eller en hurtig smutvej mellem bydelene. Det samlende element for disse aktiviteter er, at området skal være tilgængeligt samtidig med at det tilbyder faciliteter til ophold, oplevelse og afslapning.

Da der som nævnt tidligere allerede i 1991 blev udarbejdet en større plan for renovering af voldanlægget rummer det allerede i dag gode forhold for området rekreative anvendelse. Således er løbende drift og vedligeholdelse af stier og grønne områder indarbejdet i den eksisterende driftsplan for kommunens grønne områder. Der er også i medfør af denne plan gennemført flere projekter, der har haft betydning for de rekreative forhold.

Kolonihaverne

Lige siden byen husede fæstningsgarnisonen har dele af voldanlægget været anvendt som kolonihaver. I begyndelsen var det soldaterne, der kunne strække lønnen ved at dyrke grøntsager, men efter nedlæggelsen af garnisonen blev haverne overtaget af byens borgere. Kolonihaverne har gennem tiden udviklet sig fra at være rene jordlodder til også at rumme huse, drivhuse m.m. så de i højere grad fremstår som sommerhusparceller. Kolonihaverne

er en del af HF Grejsdalen og sportsfiskerforeningen er Nyborg Sportsfiskerforening. Kolonihaverne er ikke medtaget i denne plan for volden, selvom de ligger inde for fortidsminde fredningen, da kolonihaverne er reguleret gennem lokalplan nr. 303.

SLKS har 23. juni 2016 udtalt sig specifikt i forhold til de kolonihaver, der ligger ved Lindealle´. Af udtalelsen fremgår, at et af voldanlæggets vigtige elementer er den oprindelige indgang til fæstningen ad Lindealleen gennem Landporten. I dag får besøgende desværre ofte det indtryk, at denne adgangsvej nærmest er en bagindgang til fæstningen, byen og slottet og derved helt undlader at bruge den. Der er dog tale om den oprindelige adgang til konge- og fæstningsbyen Nyborg. Derfor er det vigtigt, at der arbejdes på at synliggøre den rigtige adgangsvej og formidle den. Som trafikant på Lindealleens yderste østlige del skal man kunne opleve arealerne både nord og syd for alleen som mere åbne. Både vegetationen langs voldgraven og de fire kolonihavelodder med huse og bevoksning er i dag en hindring for udsynet og dermed forståelsen af, at man ved Landportens munding engang krydsede en skarp grænse mellem åbent land på den ene side og den kongelige fæstning med voldgrave, volde og port på den anden side.

På denne baggrund blev det på byrådets møde 30. august 2016 endeligt besluttet, at kommunen erhverver de fire kolonihavelodder langs Linde Alle´ efterhånden som de kommer til salg. Haverne erhverves med henblik på nedlæggelse. Der sker dog en kontraktforlængelse på 30 år, hvilket betyder, at de nuværende ejere kan beholde dem så længe de ønsker. Tre af kolonihavehusene er allerede nedlagt.

<u>Rekreative temaer</u>
Som det fremgår af ovenstående er der mange fælles temaer, der er vigtige, uanset om den besøgende på voldanlægget er den lokale borger eller turisten. Sammenfattende drejer det sig om, at voldanlægget skal være tilgængeligt og oplevelsesrigt samt at det skal indbyde til ophold. I forhold til disse skal følgende forhold inddrages:

- Trapper og broer

Kravet om adgang til voldanlægget betyder også, at der skal placeres trapper på voldens skråninger på udvalgte steder. Placeringen og antallet af sådanne trapper afgøres ud fra betragtninger om kulturhistorien. Broer over voldgraven er primært anlagt efter nedlæggelsen af garnisonen. De er typisk anlagt på steder, som har betydet en hurtigere passage gennem voldanlægget, men har også gjort adgangen til at opleve hele fæstningsanlægget nemmere. Der bør ud fra en kulturhistorisk og turistmæssig betragtning foretages en vurdering af, om voldanlæggets broer skal bibeholdes

- Stier

For den rekreative anvendelse er det vigtigt, at der skabes et sammenhængende stinet, der muliggør forskellige ture af forskellig længde. Stierne skal være nemme at finde og finde rundt på for både nyborgensere og besøgende. Der skal primært være mulighed for at færdes til fods. På enkelte strækninger skal der også være mulighed for at færdes på cykel.

- Skiltning

Skiltning skal anvendes til at tydeliggøre voldanlægget og de rekreative muligheder for ophold og færden, herunder gåture. Skiltningen bør ligeledes rumme udvalgte historiske fortællinger, der også understøtter de oplevelser, man får af at være på volden. Skiltningen bør gennemtænkes med henblik på et ensartet grafisk design. Voldanlæggets rekreative muligheder skal ligeledes deles på relevante apps så som Nyborg Kommunes app Visit Nyborg. En sådan app kan rumme muligheder for formidling af Nyborg Slot og voldanlægget,

som skiltning i terrænet vil have svært ved af hamle op med. Man må dog ikke forfalde til alene at formidle fortællingen via en app. Formidling via skiltning i terrænet og formidling via en app skal på bedste vis understøtte hinanden.

- Opholdsarealer

De rekreative interesser betyder dog, at et behov for ophold også bør imødekommes på udvalgte steder. Behovet for antallet af opholdssteder vurderes. Opholdsstederne indrettes med skiltning, bænke, borde, grillplads og affaldsspande.

- Handicapfaciliteter

Ligesom adgangen for handicappede er tænkt ind i slotsprojektet, skal adgangen til voldanlægget naturligvis også være tilgængelig for handicappede.

- Redningsposter og afskærmning af farlige steder

Der skal naturligvis også foretages en vurdering af om der er steder, hvor risikoen for faldulykker er stor. Der skal desuden fortsat være opstillet redningsposter på udvalgte steder ved voldgraven.

- Brinksikring

Det ønskes at skabe en mere ensartet brinksikring. I forbindelse med Slotsprojektet er der peget på, at der skal etableres en sikring i træ. Dette vil også skulle etableres andre steder langs voldgraven. De steder, hvor brinksikringen i dag er lavet af beton, vil det fastholdes fremadrettet.

- Broer o. lign. der er bygget ud over vandfladen

Broer, terrasser og lignende, der er bygget ud over vandfladen, skal jf. afgørelse fra Slots- og Kulturstyrelsen fjernes

- Terrasser m.v. på voldskråningen

Terrasser o. lign., der allerede er etableret foran voldkronen, skal søges fjernet og terassering skal udjævnes således, at voldskråningen fremgår uden terassering og derefter beplantes med græsser og urter.
Der skal udarbejdes en skitseprojekt, for denne del af volden, der viser hvor og hvordan man skal lave den fremadrettede sikring af brinkerne.

Målsætninger for voldanlæggets rekreative forhold

- Voldanlægget skal fortsat fungere som et attraktivt grønt rekreativt område med den kulturhistoriske fortælling, som det bærende element for både lokale beboere og turister
- Voldanlægget skal fortsat indbyde til rekreativt brug, men det skal ske med respekt for voldanlægget for at hindre unødigt slid
- Broer, terrasser og lignende, der er bygget ud over vandfladen skal fjernes, og voldskråningen skal genetableres
- Der skal laves en overordnet plan for voldområdets stinet således, at der udpeges hvilke stier, der tåler cykeltrafik, og hvilke stier der kun tåler færdsel til fods. Plejeniveauet af stierne skal sættes herefter
- Den resterende ene kolonihave langs Lindealle´ erhverves og nedlægges i overensstemmelse med Nyborg Byråds beslutning af 30. august 2016

Delområder

Ladegårds Å, Sø og Skov
Hovedfæstningen 1660erne
Forværk
samt åb

Opdelingen af voldanlægget:

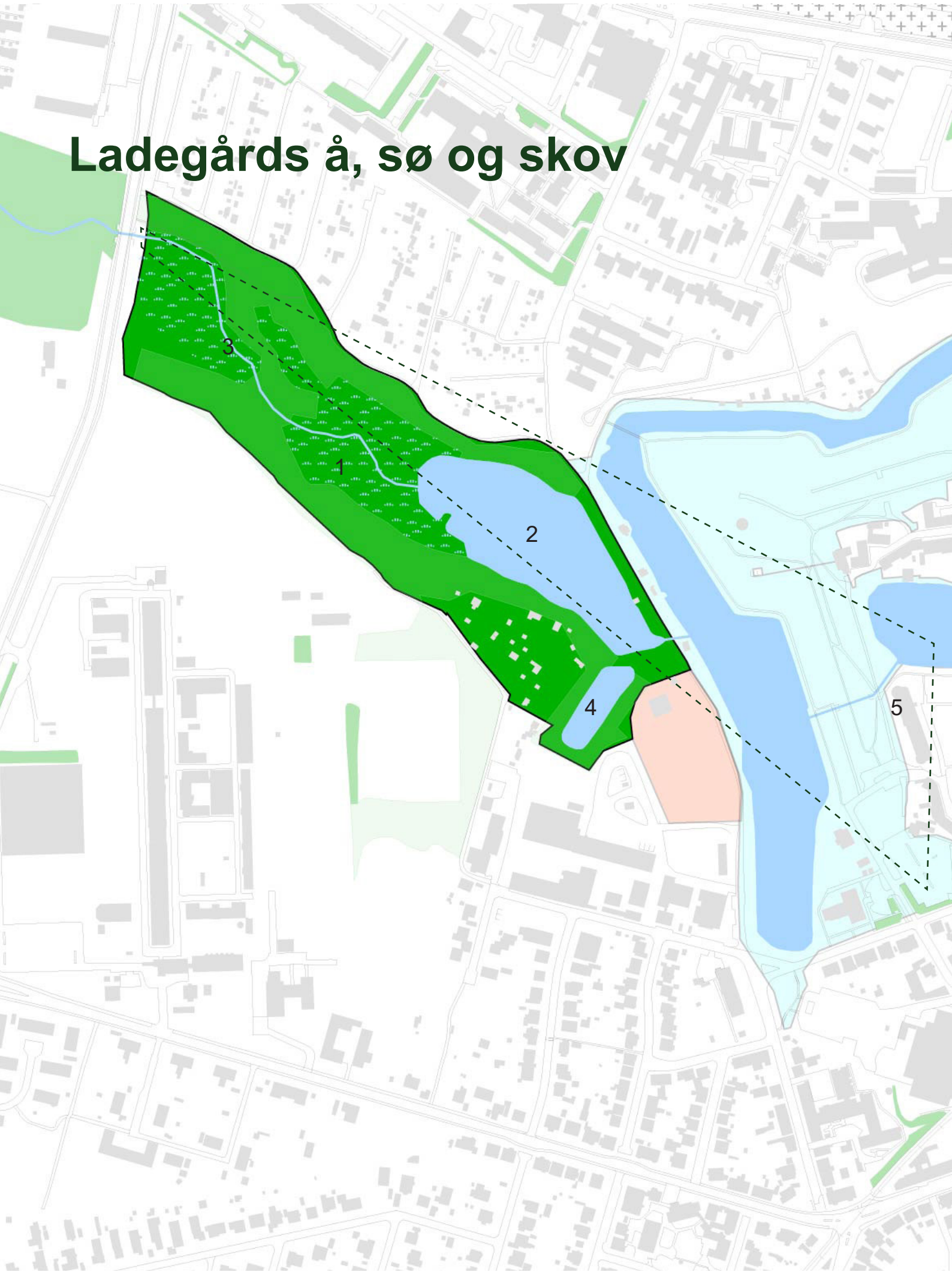
- Ladegårds å, sø og skov
  - Ladegårdsskoven
  - Ladegårdssøen
  - Ladegårdsåen
  - Gasværkssøen

- Hovedfæstningen 1660´erne
  - Kongens Bastion
  - Droningens og kronprinsens Bastion samt kurtinerne
  - Glassistien samt brinker nord for Sygehusgraven
  - Voldgravsanlægget samt den ældre del af Slotssøen
  - Lindealleen samt Landporten
  - Den døde grav
  - Voldspildspladsen

- Chr. 3 fæstning 1540
  - Christian d. 3.s voldgravssystem
  - Nordlig Kurtine
  - Prins Carls Bastion
  - Nyenstadens rundeller/ Bastioner
  - Christians Hansens have

- Forværker og åbne landområder
  - `Den Grønne`
  - Ekserserpladsen
  - `Revelinene nede for landporten
  - Svanedammen
  - Tørhaverne

Ladegårds å, sø og skov

1. Ladegårdsskov
2. Ladegårds sø
3. Ladegårds å
4. Gasværkssøen
5. Udsigtskile

Ladegårdsskoven

Skoven i dag består af mange forskellige træer og buske, der omkranser Ladegårdsåen og –søen. Der er især mange rødel, ask, ahorn, tjørn, popler og pil i den nordlige del, som giver et indtryk af en overgangszone mellem vådt og tørt. Langs stien er tæt krat af buskads iblandet større træer, hvor det tætte krat afskærmer forbipasserende fra åen og søen. Her kunne man med fordel rydde nogle steder for at give indkig til vandet.

Den sydlige del består hovedsageligt af eg, douglasgran, bøg og ahorn. Her får man en rigtig skovfornemmelse, da stien er inde i skoven.

Der er en fredningsdeklaration fra 1964 på bevaring af egetræer i den sydlige del. Egetræerne er opskrevet som værende fra 1766 i de gamle skovkort. Træerne er fredet således, at de ikke må fældes, topkappes, grenkappes eller udsættes for en behandling, der kan føre til deres ødelæggelse eller forringelse.

Udvikling igennem målrettet pleje

- Udtynding af pile- og tjørnekrat for at give mere lys i den nordlige skovdel
- Små rydninger, der kan fungere som små lommer for at give indsyn til Ladegårdsåen og forhøje den rekreative oplevelse omkring stisystemet
- Lade skoven stå med naturlig selvforyngelse

Ladegårdssøen

Ladegårdssøen er en del af det oprindelige voldgravssystem. Anlægget har rødder tilbage til omkring år 1200, hvor man ledte vand ind omkring Nyborg Slot. I dag fremstår anlægget dog hovedsageligt som en del af Christian 3.s fyrstespejl, hvor Nyborg blev omdannet til residensstad for Renæssancekongen. Dertil kommer, at anlægget ændres markant, da bastionerne fra 1660'erne opføres. Begge dele er synlige i landskabet i dag.
Søen er kunstigt skabt og var tidligere del af et prægtigt renæssanceanlæg med en sø, der omsluttede Chr. 3's slot.

Ladegårdssø er registreret som §3 beskyttet sø samt tilstødende areal som §3 beskyttet mose.

Det ønskes at synliggøre vandsystemet og fæstningsanlæggets kanter og kroner ved rydning af selvsået opvækst og uhensigtsmæssig udbredelse fx siv.

For at kunne fjerne buske og træer der står tæt på vandkanten, skal der søges dispensationen fra vandmyndigheden i Nyborg kommune inden rydningen påbegyndes.

Udvikling igennem målrettet pleje

- Udsigtskilen fra broen over Ladegårds Å mod slottet skal genskabes ved at fjerne buske, krat, evt. træer, som ikke er vigtige for flagermus.
- Brinker må ikke gro til, ligesom bevoksning i vandet ikke må tage overhånd. Vandsystemet skal fremstå tydeligt.
- Der skal foretages en ny botanisk registrering af området.
- Evt. veteranisering af træer til forbedring af biodiversitet.
- Skiltning af trafikcykelstier og begrænsning/forbud mod mountainbikes på visse strækninger
- Årlig rørskær af området med tagrør. Hele arealet bør ikke skæres på en gang af hensyn til fuglelivet.

Ladegårds Å

Ladegårds Å er registreret som §3 beskyttet vandløb og mose.
Da det ønskes at genskabe en udsigtskile fra broen ved Ladegårdsvej og ind til slottet (se kort side 12) er det nødvendigt at fjerne skyggende buske, krat og evt. træer, som ikke er markante eller karaktergivende for landskabet eller levested for flagermus, for at sikre at grøde ikke tager over. Dette er også med til at give rigkæret og den kalkrige mose bedre betingelser.
Ved rydning af træer er det af betydning, at der fortsat sikres skyggebevoksning langs dele af bredderne. Desuden er flere af træernes rødder medvirkende til at give fisk skjulesteder

Der arbejdes i disse år med at hæve vandstanden i voldgravsanlægget. I forbindelse med en hævning af vandstanden i voldgravsanlægget vil vandtilledningen til Ladegårds Å falde, dvs. den fremtidige vandføring reduceres.
Det betyder, at der tilføres færre næringsstoffer til vandløbet, hvilket teoretisk og isoleret set er gavnligt for vandløbet, inkl. Ladegård Sø.

Udvikling igennem målrettet pleje
- Nedskæring af tagrør for at få mere lys
- Gruppevis rydning af krat og buske på udvalgte områder.
- Bevaring og fremme af store solitære træer

For at kunne fjerne buske og træer der står tæt på vandkanten, skal der søges dispensationen fra vandmyndigheden i Nyborg Kommune inden rydningen påbegyndes.
Ved fjernelse af træer, buske og krat skal det sikres, at brinkerne ikke skrider og ryger i vandløbet.

Gasværkssøen

Gasværkssøen er indeholdt i fæstningsfredningen og registreret som §3 beskyttet sø og mose. En mindre del af området omkring søen er registret som forurenet.

På Nyborg Voldanlæg findes flere mindre arealer, hvor vegetationen har fået lov til at vokse frit i mange år. Sådanne arealer ses bl.a. omkring søen bag Den Grønne. Arealet har udviklet sig til en vildtvoksende oase med større træer som overstandere. Artssammensætningen er typisk hjemmehørende buske og træer som ask, hvidtjørn og skov-elm med indslag af brombær og skovranke.
De vildtvoksende krat har stor værdi for sangfugle og insektlivet i området, og de store gamle træer er levested for en lang række arter, herunder flagermus, spætter og andre hulrugende fugle.

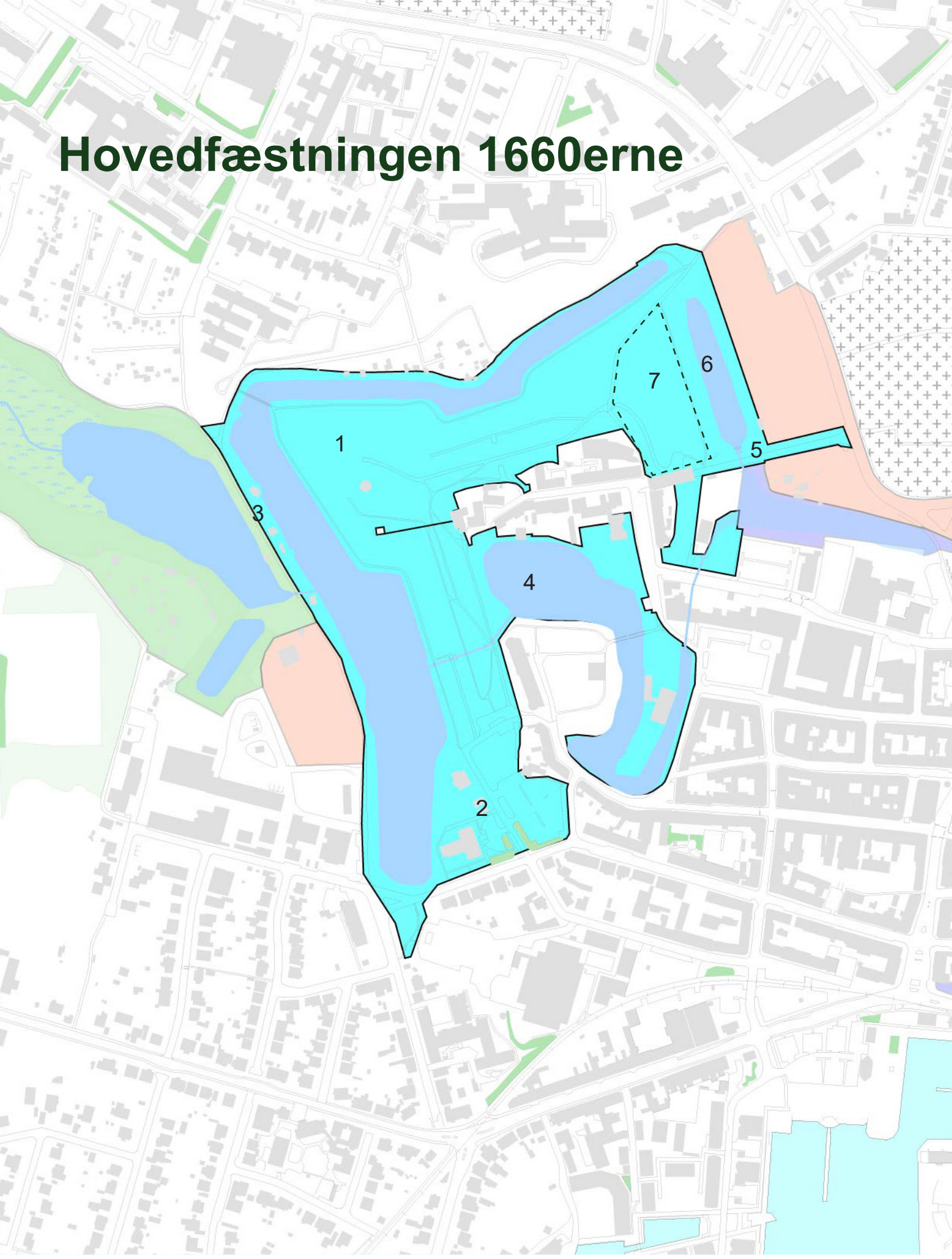
Udvikling igennem målrettet pleje

- Området bevares som vildtvoksende
- Gruppevis rydning af krat og buske, hvis indblik til søen forsvinder
- Bevaring og fremme af store træer

Erfaringer fra andre kommuner viser, at der nogen gange kan være en fordel med lidt formidling omkring de vildtvoksende arealer. Det behøver ikke at være mere end et skilt, der oplyser om, at arealet får lov til at passe sig selv, og at dette er til gavn for naturen.

Hovedfæstningen 1660erne

1. Dronningen og Kronprinsens Bastion
2. Kongens Bastion
3. Glascisstien
4. Slotssøen
5. Lindealléen
6. Den døde grav
7. Voldspildspladsen

Dronningens og Kronprinsens Bastion samt kurtinerne

Dronningens og Kronprinsens bastioner dateres til tiden under Frederik 3. og 1660'erne. De fremstår i sine oprindelige skikkelser og er velbevarede.

Bastionerne er opført oven på Christian 3.s ældre jordværker (1550'erne) og en ældre kerne herfra må gemme sig under de stående bastioner.

Historisk set har Dronningens Bastion altid fremstået med stramme linjer i anlægget, samt med lav vegetation.

Kurtinen mellem Kongens og Dronningens Bastioner står i dag godt bevaret i sin originale skikkelse. Den skærer tværs igennem den gamle slotssø. Oprindeligt skulle fæstningsværkerne nord for slottet have strakt sig i en bue uden om Slotssøen. Arbejdet gik i stå efter 1559, da Christian 3. døde. Den nuværende fæstning er en fysisk og økonomisk set mindre omfattende løsning i kølvandet på svenskekrigene i midten af 1600-tallet. Herefter havde slottet ikke længere funktion som kongebolig, men blev arsenals- og lagerbygning for garnisonen i Nyborg.

Naturen består af store kulturplejede skråninger med stort potentiale for højere biodiversitet, da mange af skråningerne er syd- sydvest vendt. Flere forskellige blomstrende urter som blåhat, gul og hvid snerre samt humle-snegleblæg kan findes på arealet samtidig med, at den nordlige fugleedderkop yngler her.

I sommeren 2021 er området blevet en del af et større sommerfugleprojekt på voldanlægget, hvor flere urter blev udplantet i området til gavn for adskillige sommerfugle.

Hvis det vurderes ikke at være i konflikt med områdets kulturfremtoning, kan der med fordel efterlades striber i et passende mønster af længere vegetation, der kun slås en gang i det tidlige forår. En sådan ekstensiv stribe vil give mulighed for at se de gamle kulturreliktplanter, der vokser på voldanlægget.

<u>Udvikling igennem målrettet pleje</u>

- Slåning af skråninger 1-2 gange årligt med fjernelse af afslået materiale
- Alternativt kan plejen på skråninger kan gøres ved afgræsning eller eventuel kontrolleret afbrænding
- Flade arealer ved den Sydlige kurtine, samt toppen af Dronningens bastion holdes som brugsplæne, så det indbyder til ophold og rekreative aktiviteter
- Bevaring og fremme af solitære store træer samt bevaring. Ved fornyelse plantes nye træer andet steds for at sikre indkig til slottet
- Vedligeholdelse af brinker, herunder rydning af krat og høj vegitation

Voldanlægget indgår i byens grønne areal som en væsentlig del af byens rekreative ressource.

Mægtigheden af fæstningsanlægget omkring Nyborg Slot og by opleves tydeligt, når man går rundt på voldene, og det er et af de mest oplagte steder for såvel turister og lokale borgere at gøre ophold i forbindelse med besøg på slottet.
Bastionerne bør derfor indrettes med bænke og skraldespande, der gør det muligt at nyde medbragt mad.

Stedet giver desuden en smuk og vigtig udsigt over kongebyen og det omgivende landskab.

Kongens Bastion.

Kongens bastion blev opført under Frederik 3. i 1660'ernen, og var den største af bastionerne. Bastionen blev nedlagt 1872-78 og fuldstændig fjernet. Bastionens konturer kan dog stadig anes i landskabet.

Kongens Bastion er i dag en offentlig parkeringsplads og kan kun delvist erkendes i det åbne rum her. Bastionen har bevaret sin afgrænsning mod voldgraven mod vest.

Til Kongens Bastion hører anlægget "Den Hvide Jomfru" fra 1660'erne, og som stadig står bevaret på dens oprindelige plads. Her fornemmes tydeligt, hvordan vandet holdes inde af dæmninger og ligger højere placeret end vandet i fjorden.
Den Hvide Jomfru er i sig selv et symbol på Nyborgs begyndelse, historie og udvikling, da den er placeret oven på efterfølgeren til den dæmning, der helt tilbage fra slottets og byens grundlæggelse har givet vand i voldgravene.

Det er også udgangspunktet for at forstå hele det store vandreguleringssystem set fra byen, der ender ved Kullerup Sluse.

Udvikling igennem målrettet pleje
- Bevaring og fremme af områdets træer

Initiativer der kunne styrke fortællingen
- Overgangen mellem Kongens Bastion og voldanlæggets vestlige kurtine burde styrkes
- Der kunne arbejdes med terrænet eller anden markering, der tydeliggør den forreste grænse af Kongens Bastion. Særlig afgrænsningen ud mod den vestlige kurtine ved Slotsgade kunne markeres tydeligere end den er i dag
- Ved parkeringspladsen kunne der skiltes bedre med fortællingen om Nyborg voldanlæg, samt vejvisningtil den vestlige Kurtine og resten af det nordlige voldanlæg

Glassistien samt brinker nord for Sygehusgraven

Dæmningen blev etableret i forbindelse med fæstningsarbejderne i 1660'erne. Dæmningen fungerer i dag som et rekreativt stisystem, hvorpå der er opført flere kolonihavehuse. Områderne har oprindeligt fremstået uden beplantning og været med til at give et frit indblik til voldanlægget.

Voldgravskråning og brink er forholdsvist uplejet, hvor bundvegetationen har en overvægt af vilde planter. På skråningen er en del større træer, der udgøres af skiftevis ask, hestekastanje og rød-el. Moderat potentiale for større biodiversitet ved rydning af uønsket opvækst, så skråningen bliver mere lysåben til gavn for hjemhørende urter.

Området står i dag tæt beplantet, med en sti løbende langs vandet. Ved at tynde ud i beplantningen vil man have lettere udsyn til voldanlægget. Kolonihaverne på Glassistien er planlagt fjernet inden for 30 år.

<u>Udvikling igennem målrettet pleje</u>

- Gruppevis rydning af krat og buske
- Ryd snebær og evt. plant hjemmehørende, biodiversitetsfremmende småbuske
- Bevaring og fremme af store træer
- Bevaring og fornyelse af allétræer
- Opretning af brinker
- Genopretninger af hele skråningen langs dæmningen

Voldgravsanlægget samt den ældre del af Slotssøen

Voldanlægget stammer oprindeligt fra 1200-tallet og er gennem århundreder blevet udbygget, indtil det i 1700-tallet fik sin største udstrækning. Vold og voldgrav, der tjente til byens beskyttelse mod fjender, omfattede store arealer og strakte sig om hele byen og var intakte helt op til slutningen af 1800-tallet, da fæstningen blev nedlagt.

I dag er voldarealerne velbevarede særligt nord for slottet, mens voldgraven og dens vandsystem stadig er i funktion i stort set hele sin oprindelige udstrækning.

Vandanlægget, som også bragte ferskvand til Nyborg Slot og by og som drev Slotsmøllen, har sin start ved Kullerup Sluse vest for Nyborg og når gennem den anlagte Ladegårdså ind til Nyborg.

Slotssøen er kunstigt skabt og skulle oprindeligt strække sig hele vejen rundt om slottet, men ved indskrænkningen af planerne for voldanlægget efter svenskekrigene fik søen sin nuværende udformning.

Der er foretaget en gennemgående flagermusregistrering i området, hvor man har lokaliseret potentielle levesteder som de gamle træer, der står rundt omkring på voldanlægget.

Udvikling igennem målrettet pleje

- Rydning af krat og buske
- Bevaring og fremme af store solitære træer
- Opretning af brinker

Såfremt det vurderes nødvendigt at fælde træer, der er til fare for nedstyrtning, skal disse inden fældning screenes for flagermus.

Lindealléen samt landporten

Landporten har i sin kerne rod tilbage til 1550'erne og Christian 3.s enorme bygge-arbejder både på fæstningen, på slottet og i byen.

Landporten spiller således en stor rolle i fortællingen om Danmarks Riges Hjerte og Rigets Hovedstrøg, hvor alt trafik på tværs af landet gik igennem Nyborg – og Landporten, og ned til færgerne over Storebælt.

Landporten fik sin nuværende form i 1666 under Frederik. 3. Hvælvet er med sine 40 m Danmarks længste tøndehvælv. Over-bygningen er opført af Frederik 4. i 1750 og ombygget i starten af 1900-tallet

Landportens tilstand bør jævnligt tilses både i forhold til nedbrydning
af murværk, revner m.m. men også i forhold til graffiti og andre skændsler. Bygningen bør fremstå repræsentativ, som den imponerende markør, den alle dage har været.

31 lindetræer står over for hinanden i dag og danner en søjlehal hen til Landporten. Disse træer har været fredet siden 1951.

Udvikling igennem målrettet pleje

- Lindealléen bevares og sikres ved gen-plantning
- Alléen ønskes bevaret i 8 meters højde ved styning for indramning og indsyn til Landporten
- Brostensbelægningen bevares

Gennem et fremtidigt projekt, hvor Rigets Hovedstrøg gennem Nyborg by tydeliggøres, vil Landportens betydning som ankomstpunkt til byen styrkes. Kigget fra landporten og ud gennem Lindealléen er en af byens smukke-ste udkigspunkter, og skal derfor bevares.

Den døde grav

Området er en del af nyborg voldgrav, som kan dateres tilbage til 1660'erne.
Området bærer præg af en del vilde planter ned ad skråningerne mod den døde grav, som ellers er omkranset af store ensaldrende træer, som alle er potentielle flagermustræer.
På dele af skråningerne vokser der en del rød hestehov, som anses at være en invasiv art. Det menes, at planten er bragt til Danmark som lægeplante i middelalderen, hvorpå den blev brugt mod pestbylder og sår.
Rød hestehov er begrænset i dens nuværende landskab i den døde grav, så den anses ikke som en alvorlig trussel, da den ikke har spredt sig mærkbart de senest år. Hvis den begynder at sprede sig, vil det kræve en vedvarende bekæmpelsesindsats for at indskrænke dens udbredelse.

Udvikling igennem målrettet pleje

- Rydning af krat, buske og anden vegetation ved tilgroning på skråningerne
- Bevaring og fremme af store omkransende træer samt fornyelse
- Eventuel indskrænkning ved bekæmpelse af rød hestehov ved yderligere spredning
- Genopretning af den nedre sti på begge sider af graven samt genoprette trappenedgangen.

Voldspilspladsen

Den øverste flade af Kronprinsens Bastion har siden 1942 fungeret som scene for det årlige tilbagevendende friluftsforstilling, kendt under navnet Nyborg Voldspil. Området bære bræg af denne funktion, idet der er lavet en permanent sceneplads samt terrænet er reguleret således, at det skråner ned mod scenen. Området er karakteriseret af grønne inddelte brugsplæner med små skråninger, og flere gamle træer er spredt fordelt. De gamle træer er særlig kendetegnende for hele voldanlægget, hvor voldspilspladsen skaber en god sammenhæng med de øvrige volde.
Mange af de gamle træer er dog i et nedbrydningsstadie, som øger risikoen for nedfaldne grene. Det er derfor nødvendigt at gøre en indsats for at bevare træernes særpræget sammenspil med hele området.

Udvikling igennem målrettet pleje

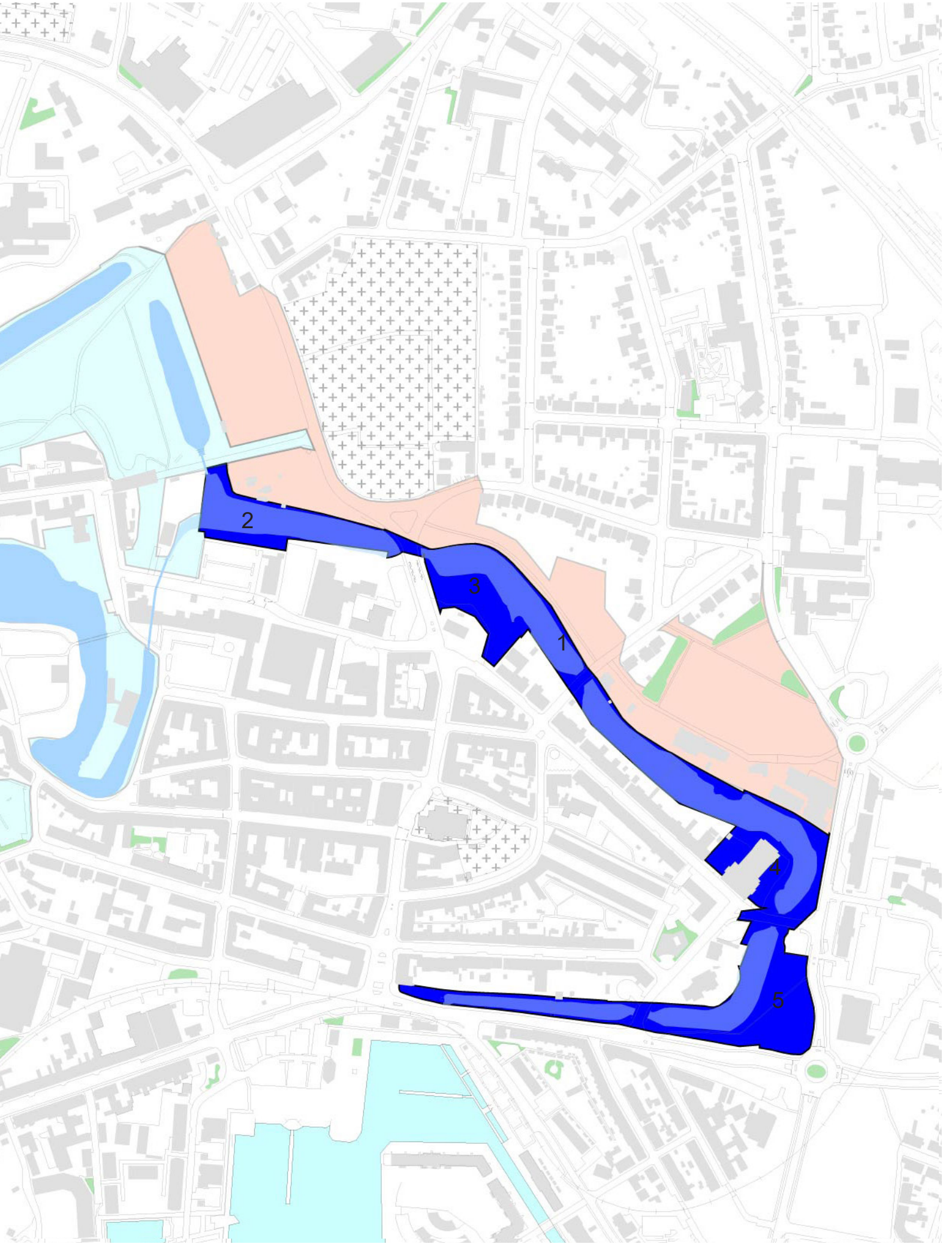
- Bevaring og fremme af områdets store træer samt fornyelse
- Beskæring af gamle træer med vægt på sikkerhed og bevarelse af flagermushulheder
- Slåning af skråninger 1-2 gange årligt med fjernelse af afslået materiale
- Flade arealer holdes som brugsplæne, så det indbyder til ophold og rekreative aktiviteter
- For at sikre at der ikke sker unødig slid på voldterrænet, er det vigtigt, at opmagasignering af containere ikke sker uden for voldspilspladsens markerede område. (se kort 18-19)
- Der må ikke ske ophæng eller på anden vis opsætning af udstyr i træerne

Chr. III fæstning 1540

1. Voldgravssystemet
2. Nordlige Kurtine
3. Prins Carls Bastion
4. Nyenstadens Rondel
5. Christian Hansens Have

2
3
1
4
5

Christian 3.s ældre voldgravssystem

Voldgravssystemet omkring Christian 3.s Nyborg er yderst velbevaret. Voldgravene markerer således en klar grænse mellem middelalder-/renæssancebyen og byudvidelsen efter fæstningens nedlæggelse. Når man passerer vandet, træder man således ind i det kongelige Nyborg.

Udvikling igennem målrettet pleje

- Rydning af krat, buske og anden vegetation ved tilgroning
- Bevaring og fremme af store solitære træer
- Nedskæring af tagrør eller anden grøde hvis nødvendigt
- Opretning af brinker

Anlægget er kunstigt skabt og var tidligere del af byens befæstning. Brinker bør således ikke gro til, ligesom bevoksning i vandet ikke bør tage overhånd.

Nordlig Kurtine ved kommunal administrationsbygning

Kurtinen er opført i 1700-tallet og forbinder volden ved Landporten med Prins Carls Bastion.

Den østlige del af området består af en skråning, der er tilgroet med vildtvoksende krat og træer. Den vestlige del består af et lysåbent brugsplæneareal med bordebænkesæt. På skråningen bag brugsplænen er en meget stor bestand af japan-pileurt. Brinken består af lodret fast kant uden brinkvegetation.

Denne bestand af japan-pileurt har ikke mulighed for at sprede sig yderligere ved udløbere, da bestanden er omgivet af intensivt slået plæne og parkeringsplads. Hvis bestanden slås ned eller bekæmpes, bør der være stor opmærksomhed på, at planterester ikke tabes på nye lokaliteter, da selv små stængel- og rodstykker kan spire til en ny bestand.
Den vildtvoksende del af skråningen kan med fordel bevares som sådan.

Udvikling igennem målrettet pleje

- Rydning og slåning af japan pileurt
- Plejen på skråninger kan gøres ved afgræsning eller eventuel afbrænding.
- Vedligeholdelse af brinker

Der er opsat bænke nede ved voldgraven, trapperne ned til disse er, enten meget tilvokset eller trænger til opretning. Fremadrettet skal beplantning tilbageholdes, og trinene på den østlige trappe omlægges, således der kommer en sikker nedgang til det grønne areal.

Vision for området
Den eksisterende korte vold syd for Landporten drejes langs Nørrevoldgade og fortsættes langs den offentlige parkeringsplads. Volden bør kunne etableres på forterrænet mod voldgraven uden, at det berører parkeringspladsen

Prins Carls Bastion

Prins Carls Bastion kan føres tilbage til 1668, her blev de første fundamenter til den vestlige del af bastionen anlagt.
Bastionen blev ved fæstningens nedlæggelse reddet fra total ødelæggelse da Borger- og Håndværkerstiftelsen blev lagt på bastionen. Bastionen er blevet renoveret i 2004 ved et projekt af Fæstningsfonden.

Bastion, der plejes moderat. De vandrette arealer fremstår som brugsplæne. Ydersiden af skråningen slås ekstensivt. Den vestlige del af skråningen er meget næringsbelastet med et større parti nælder. Resten af skråningen har en mere varieret vegetation.
Langs vandkanten er en smal bræmme af mindre elme- og hvidtjørntræer, der i den sydlige del går over i et hjørne med decideret vildtvoksende krat af hjemmehørende arter. Asketræer tæt ved vandet har flagermusegnede hulheder.Selve skråningerne har potentiale for højere biodiversitet, hvis det slåede materiale fjernes efter slåning, så der ikke ophobes førne og næringsstoffer. Dette vil ikke være i konflikt med målet om en intensivt plejet kulturfremtoning.

Udvikling igennem målrettet pleje

- Det vildtvoksende tilgroet hjørne kan med fordel bevares som sådan
- Bevaring og fremme af store solitære træer
- Slåning af skråninger 1-2 gange årligt med fjernelse af afslået materiale
- Plejen på skråninger kan gøres ved afgræsning eller eventuel afbrænding.
- Brinker og skråninger vedligeholdes og genoprettes

Prins Carls bastion har inden gadegennembrudet også udstrækt sig til arealet, der i dag er udlagt til vej. For at styrke fortællingen om Nyborg voldanlæg kunne der arbejdes med vejbelægningen ved at tydeliggøre udstrækningen, som Carls bastion har haft inden gadegennembrudet.

Nyenstads rondeller / bastioner

De to bastioner mod øst er fra 1540érne og de eneste, der ikke er omformet helt. Den sydlige bastion havde helt til dens nedlæggelse stadig karakter af den rondel, der blev opført af Christian 3.

Ved fæstningens ophør blev områderne planeret, og der blev bygget villaer og mødesal til Borger- og Håndværkerforening, så voldanlægget eksisterer ikke mere her.

Skråningen huser nogle spredte værdifulde træer. I den sydligste del står en stor livskraftig ask, der er potentielt flagermustræ. De tilbageværende arter, bortset fra træerne, er haveplanter fra nyere tid.

Udvikling igennem målrettet pleje

- Ryd snebær og evt. plant hjemmehørende, biodiversitetsfremmende urter
- Bevaring og fremme af solitære træer
- Genskabelse af Bastionens skrænter

Kulturhuset Bastionen er beliggende på området i dag. Arealerne rundt om bygningen er i dag dårligt disponeret. Arealerne bør indrettes således, at de kan benyttes i sammenhæng med arrangementer. Samtidig ønskes det at tydeliggøre bastionens oprindelige form, eksempelvis i en ny belægning.
Forholdene for fodgængere bør også forbedres, og der bør på området arbejdes med en sti for fodgængere til rekreative formål som kan forbindes med hele voldanlægget.

Der var oprindeligt en pladsdannelse foran Bastionen i Nørrevoldgade, der senere blev sløjfet. Denne plads tjente som ankomstareal for besøgende til Nyborg Borger- og Håndværkerforening og skabte et rum foran bygningen, der fremhævede bygningen, gav den værdighed og gav et attraktivt opholdsareal ved hovedindgangen. Bastionen ville have gavn af genetableringen af et sådan byrum, som tænkes sammen med trafikken i Nørrevoldgade.

Christians Hansens Have

I 1876 opførte overauditør niels Frederik Bejrre Villa Solhøj på det der i dag svarer til Nybrogade 2, efter at volden blev sløjfet ved Prins Frederiks Bastion.

Haven, der hørte til villaen, lå på den anden side af voldgraven. Med henblik på at forbinde villa og have opførte auditør Bjerre efterfølgende en bro over voldgraven.
Villaen med have har skiftet ejere flere gange efter Bjerres død i 1910 og i 1924 købte K.F.U.K villaen men ikke haven, og broen blev derfor spærret. Samme år købte vognmand ved DSB Christian Hansen haven og beplantede den med birketræer ved indgangspartiet og frugttræer i selve haven. Da Christian Hansen døde i 1936 besluttede Nyborg byråd at købe haven af enken og haven er efterfølgende blevet indrettet til et offentligt parkanlæg.

Haven står i dag som en åben brugsplæne med store solidære træer, Særligt det store piletræ der står på kanten af brinken er karaktergivende til området.

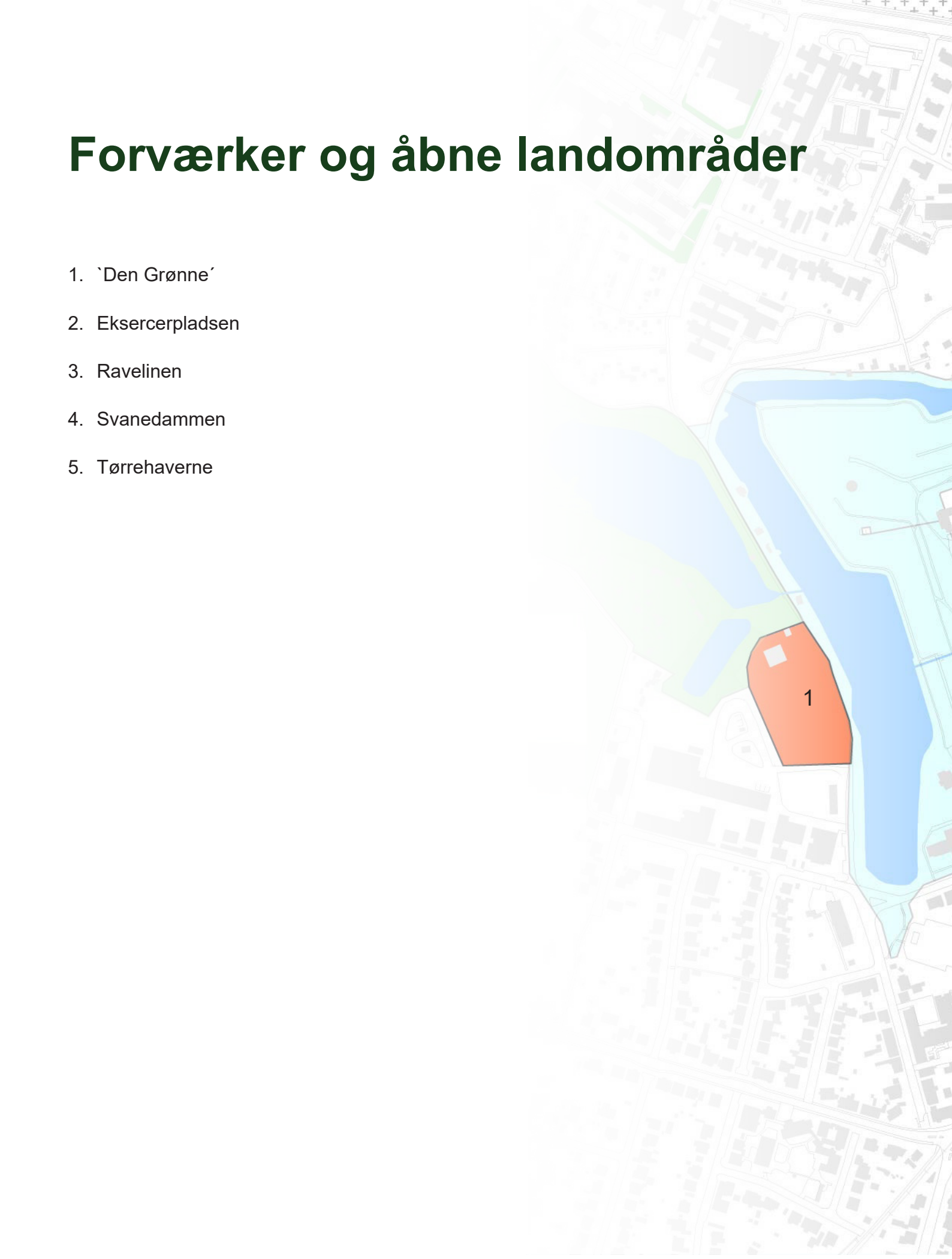
Området har potentiale som rekreativt byrum med højere grad af skærmede opholdsarealer, eksempeltvis ved områder med slået græs, som er omkranset af højere græsser og planter.

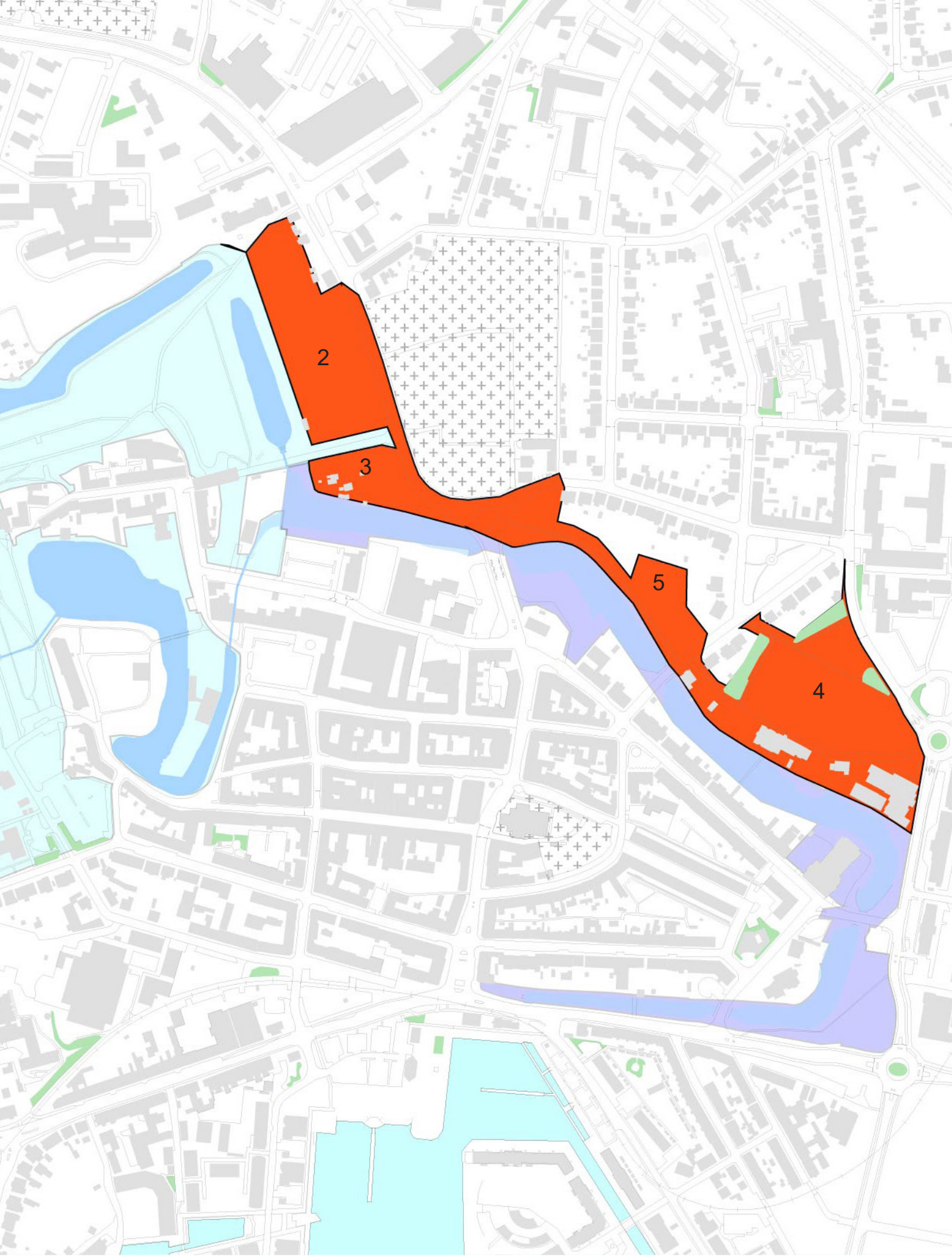
Udvikling igennem målrettet pleje
- Rydning af krat og buske ved vandkant
- Bevaring og fremme af solitære træer
- Potentiale for ændring af slåningspraksis ved at have uslåede partier af højere græsser og urter til gavn for biodiversiteten

Forværker og åbne landområder

1. `Den Grønne´
2. Eksercerpladsen
3. Ravelinen
4. Svanedammen
5. Tørrehaverne

2
3
5
4

`Den Grønne´

På arealet lå oprindeligt en fremskudt bastion opført i 1700-tallet, som nu er helt forsvundet. Området var en del af det forholdsvis flade glacis-areal foran fæstningen. Bastionen blev planeret ved fæstningens ophør og aldrig bebygget.

I dag bruges området som et rekreativt og grønt område til kultur, musik, sportsarrangementer m.m.

Det ville være ønskværdigt, hvis ravelinen på sigt kunne markeres med belægning i terrænget. Dette gøres, så det ikke er til hinder for de arrangementer der i dag afholdes på stedet.

Den Grønne er omkranset af ståltrådshegn, der ønskes fjernet for, at området fremstår kønnere og mere indbydende end i dag.

Der er ønsker om en markering i plænen, der tydeliggøre afgrænsningen af den tidligere vold, som har været på arealet.

<u>Udvikling igennem målrettet pleje</u>

- Flade arealer holdes som brugsplæne, så det indbyder til ophold og rekreative aktiviteter
- Fjernelse af ståltrådshegn
- Gruppevis rydning af opvækst ned til vandflade
- Bevaring og fremme af store træer
- Der arbejdes for at friholde udsigtskilen som vist på kortet side 24. En mindre del af arealet ved Den grønne er omfattet heraf.
- Mulighed for forlængelse af alléen fra Glassistien langs voldgraven

Eksercerpladsen

Rekreative store græsarealer, som indbyder til ophold og aktivitet, fremstår i dag som brugsplæne med indslag af almindelige græsplænearter.

I den nordlige del gennemskæres arealet af et lavt terrænspring. På denne skråning er der en anelse mere artsrigt end på selve brugsplænearealet. I det sydvestlige hjørne ligger et beskyttelsesrum.

Udvikling igennem målrettet pleje

- Flade arealer holdes som brugsplæne, så det indbyder til ophold og rekreative aktiviteter
- Bevaring og fremme af store træer

Langs den østlige side af eksercerpladsen er opstillet en række bænke. Disse står dog med ryggen til en ret trafikeret vej, og ophold på bænkene finder derfor kun i ringe grad sted. Bænkene kunne med fordel omplacere til den vestlige kant af eksercerpladsen, hvor der allerede løber et stisystem. Eksercerpladsen bliver ved større arrangementer brugt til parkering. Dette efterlader en meget opkørt og til tider mudret plads. Der ønskes derfor undersøgt, hvorvidt det er muligt at lave en mere kørefast belægning. Området skal dog stadig fremstå som græsplæne.

Ravelinen nedenfor Landporten

Arealet har i fæstningens tid været et åbent areal ved Landporten, som først i nyere tid er blevet bebygget.

Området bærer præg af, at der før har været kolonihaver på arealet, hvor mange kulturplanter har været dyrket. Der vokser bl.a. en del tulipaner, løvefod, forskellige liljer og andre prydplanter. Ellers står området i højt græs. Her ses mange forskellige andefugle på grund af nærheden til Ladegårdsåen, fiskehejren er en daglig gæst, skarve ses ofte tørre deres vinger i træerne mod åen, og der opholder sig gerne et svanepar, som svømmer op og ned ad åen.
I sommeren 2021 er området blevet en del af et større sommerfugleprojekt på voldanlægget, hvor der blev udplantet flere urter i området til gavn for sommerfugle.

Udvikling igennem målrettet pleje

- Slåning af området 1 gang årligt med fjernelse af materiale
- Slåning af sti ned til bordbænkesæt et par gange om året, hyppigere i sommersæsonen
- Gruppevis rydning af opvækst langs vandkanten
- Bevaring og fremme af store solitære træer langs vandet
- Det sidste kolonihavehuse opkøbes og nedlægges af Nyborg Kommune, når de kommer til salg
- Areal og brink genoprettes
- Fremme af sommerfugleværtsplanter i området
- Fokus på eftersåning i forbindelse med nedlægning af den sidste kolonihave

Svanedammen

Svanedammen har siden grundlæggelsen af Nyborg fungeret som en del af Nyborgs forsvarsanlæg.

Området er oprindeligt en våd strandeng, som lader sig oversvømme ved at lade vand fra voldgravsanlægget strømme ud over arealet. Herved vanskeliggøres angreb fra fjender.

Svanedammen er i dag domineret af græsplæne afgrænset mod syd af Nyborg Privatskole og voldgraven, der ofte oversvømmes ved vedvarende regn.

Der er en smal bræmme af mere eller mindre vildtvoksende træer og buske på den nordøstlige side af voldgraven. Ingen offentlig adgang på hele strækningen. Brinkerne er lodrette og faste på det meste af strækningen. Flere steder findes partier med tagrørsbevoksning i vandet langs brinken.

I delområdet står solitære store træer med begyndende nedbrud. Det sydøstlige hjørne vokser vildt. Dette hjørne kan med fordel bevares som vildtvoksende. Få steder vokser der japan pileurt.

Udvikling igennem målrettet pleje

- Rydning og fjernelse af japansk pileurt
- Bevaring og fremme af karaktergivende træer
- Flade arealer holdes som brugsplæne, så det indbyder til ophold og rekreative aktiviteter

Området indgår i et støre projekt for hele arealet mellem stationen og Nyborg by. Der skal udarbejdes en helhedsplan for området der redegøre for fremtidig disponering af arealerne.
Området er ligeledes vigtigt ankomstareal for gående fra stationen til Nyborg og voldanlægget.

Tørrehaverne

Området var i fæstningens tid en del af det åbne areal foran voldanlægget. Det blev med tiden anvendt som tørrehaver for tekstiler, og der er fra den tid bevaret flere støbejernsmaster til ophængning af tørresnore.

Mellem stien og voldgraven står en række af store gamle asketræer med mange hulheder og spættehuller. Disse træer udgør med stor sandsynlighed et vigtigt ynglested for områdets mange flagermus. På den stejle skråning bagved stien er større bestand af yngre egetræer. Arealet under egetræerne er ryddet for snebær for nylig og bundvegetationen er præget af denne forstyrrelse. Her findes flere skov-hullæber og en større forekomst af rødtop.

Skråningen har potentiale for en anelse højere biodiversitet, hvis det slåede materiale fjernes efter slåning, så der ikke ophobes førne og næringsstoffer.

Udvikling igennem målrettet pleje

- Områdets mange træer, der er velegnede til flagermus, bevares
- Bevoksningen af den fredet skovhullæbe bevares og styrkes
- Området udvikles til højere biodiversitet gennem fjernelse af afslået materiale
- Ryd snebæropvækst og evt. plant hjemmehørende, biodiversitetsfremmende småbuske, hvor det er passende.
- Opdatering/ udskiftning af legepladsen til en temalegeplads med stedsbundet karakter

En del af haverne på arealet har hække meget tæt på voldgraven og optager et areal ejet af Nyborg Kommune.
Den nedre del af disse haver inddrages i et bredere offentligt areal og stiforløb langs voldgraven. Forløbet vil være en del af det samlede stiforløb for gående fra Nyborg station ned over Svanedammen forbi Tørrehaverne og op til Landporten.

Nyborg
KOMMUNE